

Kje ste, lepi stari časi!

Ste že kdaj opazili takle, slab meter širok presledek med dvema hišama, se spomnili, kako strašansko so v srednjeveških mestih varčevali s prostorom in se potem vprašali, čemu je ta, na videz nekoristen presledek služil?

Nekaj se jih je še ohranilo le na Gornjem trgu, kjer - za razliko od onih na Starem in Mestnem trgu - revnejši lastniki tudi v baroku niso združevali po dveh ali treh hiš v eno samo, prenovljeno, in so še naprej živeli v svojih domovih, zgrajenih po srednjeveškem predpisu, po katerem sme biti »ulčna fasada le za tri okna široka«. Ko so po katastrofalnem potresu leta 1895. prenovili skorajda vse mesto, so postali ti presledki prava redkost, ki sama po sebi sicer ni kaka posebna znamenitost, pa vendar zanimivo pričevanje o »lepih starih časih«, ko so še služili svojemu, danes povsem pozabljenemu namenu. V te tako imenovane »komunske ulice« so namreč z obeh strani iz hišnih sten moleli - ponekod še vedno! - leseni ali zidani zaprti balkonski pomoli, ki so jih ljudje, da bi bilo lepše slišati, latinsko imenovali

»secret« ali »privet« - stranišča, torej. Izpod tistih v višjih nadstropjih so visele lesene cevi - včasih pa so shajali tudi brez njih - po katerih je v »komunske ulice« padalo tisto, kar iz teh znanih prostorčkov pač prihaja, se cedilo po njih do odprtega jarka na ulici in potem po njem naprej v Ljubljano. O svoji reki so Ljubljančani še do regulacije struge prepevali tole »hvalnico«:

*Ljubljana je smrdljiva reka,
tavžent let že skup' smrdi,
noter je skladišče...
in še drugih svinjarij.*

Če je mestni fizik, zdravnik Marko Grbec, v svojem poročilu leta 1710. trdil, da Ljubljana niti ob sušnih letih ne zaudarja in ne kvari »dobrega ljubljanskega ozračja«, moramo to razumeti tako, da Ljubljančani v njegovem času niso imeli kaj prida razvajenih nosov. Kako naj bi jih tudi imeli, saj je bilo na ulicah toliko nakopičene nesnage, živalskih iztrebkov in smeti, ki so jih gospodinje metale kar skozi okna, da so jih morali gaziti do gležnjev in še čez - mesto so takrat čistili le dvakrat na leto: pred telovim in pred

velikim petkom. Pa ne da bi si mestni očetje ne prizadevali za snago: leta 1625. so z »infekcijskim redom« prepovedali meščanom, da bi imeli prašice v stanovaljskih prostorih, zato pa so se smeli ščetinci še do leta 1784. potikati po ulicah in riti po odpadkih - šele potem so jih ukazali zapirati v hleve! Poslej so ulice pogosteje čistili kaznjenci in meščanom ni bilo več treba skakati prek njih po posebej v ta namen v blato položenih večjih kamnih, po nekakšnih predhodnicah današnjih »zeber«.

Okoli leta 1840. so v Ljubljani začeli graditi prve posamezne podzemne kanale in jih do konca leta 1890. zgradili že 9033 metrov. »Komunske ulice« so počasi, druga za drugo, nehale »delovati«, nekaj pa jih je »funkcioniralo« še do potresa 1895., ko 31.221 Ljubljančanom vendarle uredi čisto »ta pravo« kanalizacijo - celih 2000 let zatem, ko je brezhibno delovala v nekdanji rimski Emoni! Kakor ona, se je sicer tudi ta še vedno iztekala v Ljubljano, smrdu iz »komunskih ulic« je pa le odklenalo!

Program ljubiteljske kulturne dejavnosti občine Ljubljana Center za leto 1984

Ljubiteljska kulturna dejavnost občine Ljubljana Center zajema glasbeno, plesno in likovno dejavnost, kulturna društva v organizacijah združenega dela, šolsko kulturno dejavnost, kulturno akcijo v krajevnih skupnostih in program ZKO Ljubljana Center. Prerez skozi dosežke ljubiteljske kulturne dejavnosti v naši občini so revijalna srečanja pod skupnim imenom »Naša beseda«. V okviru teh srečanj ZKO Center predvidevajo v prihodnjem letu naslednje prireditve:

- Dva koncerta otroških, mladinskih in srednješolskih zborov, ki delujejo v okviru šolskih kulturnih društev, bosta 21. in 22. marca v Festivalni dvorani Pionirskega doma. Obeležila bosta 18. srečanje mladih pevcev.

- Instrumentalne skupine šolskih kulturnih društev se bodo predstavile v dvorani Mestnega gledališča predvidoma v nedeljo, 13. maja na drugem srečanju instrumentalnih skupin.

- V majskih in junijskih nedeljah 1984 bo v Mestnem gledališču 3. srečanje gledaliških in lutkovnih skupin šolskih kulturnih društev.

- Na dveh koncertih jubilejnega 10. srečanja plesnih skupin, ki bo v novembru 1984 v Mestnem gledališču, se bodo predstavile folklorne in izrazno plesne skupine.

- Pevski zbori in vokalne skupine samostojnih društev in KUD v OZD se bodo predstavili decembra 1984 v veliki dvorani Slovenske filharmonije na dveh, že po tradiciji dobro obiskanih koncertih v okviru 14. srečanja pevskih zborov in vokalnih skupin.

V okviru izobraževanja in strokovnega izpopolnjevanja načrtuje ZKO Ljubljana Center natis »Gorenjskih svatovskih plesov« z notnim zapisom in opisom plesnih običajev za potrebe folklornih skupin šolskih kulturnih društev v reviji »Folklorist«, ki jih je pripravila Tončka Marolt.

V okviru sodelovanja z drugimi organizacijami pa načrtuje ZKO Center pomoč pri kulturno-programskem delu občinskih pionirskih prireditev po že utečenem šolskem koledarju praznikov in spominjskih slovesnosti, ki so v domeni občinske Zveze prijateljev mladine in programske pomoči pri priložnostnih prireditvah, ki jih organizirajo družbenopolitične organizacije.

V. L.

OD 5. DO 13. DECEMBRA

Dnevi Beograda v Ljubljani

Predstavniki jugoslovanskega glavnega mesta in Ljubljane so za bližnje srečanje z naslovom »Dnevi Beograda v Ljubljani«, ki bodo od 5. do 13. decembra, pripravili izredno pester program. Dober teden bo priložnost za to, da se bo že doslej plodno sodelovanje med mestoma na raznih področjih še poglobilo, Beograščani in Ljubljančani pa bolj spoznali med seboj.

Med drugim se bodo sestali predstavniki gospodarstva, ki se bodo lotili predvsem treh tem: sodelovanja pri oskrbi nasploh, pri skupnih naložbah ter skupnih nastopih na tujih tržiščih.

Izredno bogat program se Ljubljančanom v omenjenih dnevih obeta na kulturnem področju. Središče

dogajanja bo Cankarjev dom, kjer si bodo lahko ogledali vrsto prireditev in predstav. Naj naštejemo nekatere: koncert folklorne skupine »Kolo«, koncert simfoničnega orkestra »Borislav Paščan«, gledališko predstavo »Balkanski špijon«, kabaret z Mijo Aleksičem in še kaj. V restavraciji Cankarjevega doma pa bodo med gostovanjem Beograda v Ljubljani na voljo jedi srbske kuhinje. Naj dodamo še, da je v kulturnem programu tudi ena najboljših jugoslovanskih gledaliških predstav v zadnjem času, »Hrvaški Faust«, ki jo bo celoten ansambel Jugoslovanskega narodnega pozorišča izvedel v SNG Drama, ker v Cankarjevem domu še ni ustreznih pogojev za tako zahtevno predstavo.

T. K.

ŽE JE ČAS ZA PRIPRAVE NOVOLETNIH PRIREDITEV

Najmlajšim Ljubljančanom za Novo leto

Res je do noveletnega praznovanja še nekaj časa, toda z redkimi izjemami smo v minulih letih vselej govorili, da so se priprave nanj začele prepozno. Zato je bilo marsikaj storjeno zadnji trenutek in nemara tudi zato upravičeno deležno kritike.

Sprevod dedka Mraza s spremeljenci po ulicah mestnega središča je medtem postal že tradicionalen. Tudi tokrat ga bo pripravil odbor za noveletne prireditve pri mestni konferenci SZDL, in sicer vsako popoldne od 26. do 30. decembra.

»Domovinsko pravico« si je izboril tudi noveletni prodajni sejem. Pretekla leta je bilo nekaj pripomb na račun ne najbolj posrečenih stojnic, vendar pa se do sledje nihče ni prijavil na razpis skupščine občine Center za nove stojnice. Tako bodo morale biti vsaj še letos dobre stare, ki pa jih

seveda lahko primerno uredijo in opremijo. Sejem bo tako kot lani v Copovi in Natorjevi ulici in na Prešernovem trgu; razširili naj bi ga tudi na del Petkovškovega nabrežja.

Novost pa naj bi bilo dogajanje v Knafljevem prehodu med Wolfovo in Titovo. Prostor bi namenili izključno najmlajšim Ljubljančanom. Kot menijo na mestnem komiteju za preskrbo, trgovino, gostinstvo in turizem, bi tamkaj vsi, ki se v mestu ukvarjajo z otroki, lahko poskrbeli za pestro ponudbo in zabavo malčkov, kar seveda ne velja le za stojnice,

na katerih bi prodajali otrokom primerno blago.

Za zdaj še ni jasno, ali se bo v Knafljevem prehodu res kaj dogajalo. Dosedanjih pogovorov so se namreč udeležili predstavniki skupščine občine Center, krajevne skupnosti Trg osvoboditve, odbora za noveletne prireditve pri MK SZDL, mestne konference ZSMS in mestne zveze prijateljev mladine, šole za oblikovanje in še nekateri. Vsi so zamisel podprli ter ponudili svojo pomoč. Zal pa so bili doslej ob strani še mnogi drugi, ki bi tudi lahko kaj prispevali k noveletnemu razpoloženju otrok, na primer zveza kulturnoprosvetnih društev, zveza organizacij za tehnično kulturo in še kdo. Upajmo, da bo navzlic temu, da denarja ni na pretek, dovolj noveletnega veselja za otroke.

T. K.

Mnenja o »Dogovorih«

V zvezi z različnimi mnenji o vlogi in pomenu občinskih glasil objavljamo stališča MK SZDL in predsedstva krajevnice konference SZDL Tabor o »Dogovorih«. Takole so zapisali:

Mestna konferenca SZDL je obravnavala tudi vlogo občinskih glasil v procesu in sistemu informiranja v Ljubljani. Posebej je bila izpostavljena odgovornost OK SZDL, ki so ustanoviteljice občinskih glasil ter najbolj odgovorne, da le-ta postanejo sestavni del družbenopolitičnega sistema v občini in mestu, saj morajo spodbujati delovne ljudi in občane za njihovo tvorno vključevanje v proces samoupravljanja in delegatskega odločanja. Z OK SZDL se je dogovorila, da bodo le-te opravile vsebinsko oceno in racionalizacijo svojih občinskih glasil. Na podlagi teh ocen pa se moramo v Ljubljani dogovoriti za sinhrono in učinkovito delovanje vseh sredstev javnega obveščanja (Dnevnik, Radio Glas Ljubljane in občinska glasila).

Iz Poročila o delovanju MK SZDL Ljubljana za mandatsko obdobje 1979-1983

Predsedstvo KK SZDL Tabor - Stabilizacijsko odnašanje je vsekakor nujno in potrebno. Treba pa je ugotoviti, katera glasila so potrebna, tako v DO kakor tudi v družbenopolitičnem življenju.

Glasilo »Dogovori« opravlja svoje poslanstvo - za katero je bilo ustanovljeno - po mnenju predsedstva, v zadovoljstvo velike večine krajanov. Glasilo je v zadnjih dveh letih vsebinsko vsestransko napredovalo in se bliža željam krajanov. Naši krajanji ga z veseljem čitajo. Posebno je čitano med našimi upokojenci, invalidi, saj je le-teh skoraj 70% vseh volilnih upravičencev ter med gospodinjami. Opažamo pa tudi, da prebira glasilo tudi veliko število mlajših krajanov.

Z veseljem ugotavljamo, da se ne uporablja več že preživela praksa in to, da se ne prepisuje raznih že objavljenih prispevkov in zapisov iz drugih glasil.

In končno so tudi krajevne skupnosti občine Ljubljana Center našle v tem glasilu svoj prostor. Delo in dogajanja v KS je treba iz zaprtih prostorov predstaviti prav vsem krajanom, saj je to vendar njihov informacijski list.

izvirno vabilo na izvirno razstavo: transparent, razpet čez Ljubljanico do okna ateljeja, v katerem je bila razstava.

Odprta vrata

Napis, razpet čez Ljubljanico, nas je pred dnevi na zanimiv in izviren način vabil v atelje Mladena Jernejca na Mestnem trgu 17. Pod to streho ustvarjajo kipar Boris Jevc, slikar Mladen Jernejc, arhitekt Boro Rotovnik, oblikovalec Peter Skalar in oblikovalec Matjaž Vipotnik. Odprli so vrata in nam pokazali delček svojega sveta; družijo jih sožitje v ustvarjanju, ki temelji na likovnosti in se dopolnjuje, zato so se odločili, da svoje delo predstavijo skupno.

Zanimanje za razstavo je bilo veliko, saj se je samo otvoritve udeležilo okrog 400 ljudi. Obisk in ogled del v ambientu, kjer nastajajo, ima zlasti za nepoznavalca poseben čar in prav tako sproščen klepet z ustvarjalci. To je bila že osma razstava v ateljeju Mladena Jernejca. Odprta vrata, kot so preprosto poimenovali te predstavitve, so se med tem že zaprla; pa ne pretesno in upamo, da jih bodo kmalu spet na stečaj odprli.

L. Š.

NENAČEVNA AKCIJA RADIA GLAS LJUBLJANE

Fotografije na radijskih valovih

Sodelavci Radia Glas Ljubljane so zadnje oktobrsko soboto pripravili nadvse zanimivo akcijo, ki je privabila vse tiste, ki se tako ali drugače ukvarjajo s fotografiranjem. V sodelovanju s trgovskim podjetjem Kemoservis Fotomaterial in Foto ateljejem Drago so ves program posvetili temu konjičku.

Vrh sobotne akcije na radijskih valovih Radia Glas Ljubljane je bil vsekakor natečaj za najboljšo fotografsko dosežke letošnjega poletja. Uradna žirija, ki so jo sestavljali fotografski mojster Vlastja, Hani Simončič in član uredništva Radia Glas Ljubljane, je med 105 prispelih fotografijami le težko izbrala najboljšo. Na natečaj, ki ga je mojster Vlastja poimenoval »Radio foto 83«, je torej prispelo prek 100 »poletnih« fotografij, v akciji pa je sodelovalo 35 fotografov-amaterjev. Čeprav je poletna tema lahko zelo široka, so se fotografi v glavnem omejili na posnetke, ki so jih naredili ob morju. Podelili so tri praktične nagrade, ki so jih prejeli Jože Živič, Aleš Novak in Branko Gregorčič, diplome pa Zoran Ružič, Iztok Zajc in Andrej Pavliha, vsi iz Ljubljane.

Mojster Vlastja Simončič je o akciji »Radio foto 83« med drugim dejal:

»Vesel sem, da je Radio Glas Ljubljane pripravil tak fotografski natečaj. Pohvaliti moram tudi vse udeležence, čeprav marsikomu sicer ne bi škodil kak fotografski tečaj. Hkrati je to tudi prvi foto natečaj, ki ga je organiziral radio. Na radiu fotografij ne moremo prikazati, lahko pa jih opišemo. Predlagam, da akcijo prihodnje leto še razširimo, saj bi lahko v razstavnem prostoru trgovine Fotomaterial na Titovi 40 v atriju pripravili tudi razstavo najboljših fotografij.«

P. HIENG